

► Uygulama Rehberi

Mayıs 2020

İşe Güvenli Dönüş: On Eylem Maddesi

Bu araç işveren, işçi ve temsilcilerine COVID-19 bağlamında işe güvenli dönüş için önleyici tedbirlere ilişkin rehberlik sağlamaktadır.ⁱⁱ Araç, iş sağlığı ve güvenliği risk yönetimine ilişkin oturmuş ILO ilke ve yöntemlerini izlemekteⁱⁱⁱ ve işçilerin katılımını gerektirmektedir. Aracın ulusal rehberliğe uyarlanması gerekmektedir ve sağlık hizmetleri gibi yüksek riskli sektörlerle yönelik değildir.

► 1: İŞE DÖNÜŞÜ PLANLAMAK VE DÜZENLEMELİK İÇİN ORTAK EKİP OLUŞTURUN

- İşletme, kendi ortak iş sağlığı ve güvenliği komitesini toplamalıdır. Böyle bir komite yoksa, işveren ve işçileri temsil eden aynı sayıda üye ile ortak ekip oluşturun.
- Ekip üyelerini iş sağlığı ve güvenliğini önleme ve kontrol önlemlerinin oluşturulması ve uygulanması için temel ilkeler üzerine eğitin.
- Ekibi, işe sağlıklı ve güvenli dönüşü düzenlemek için atılması gereken adımları içeren bir iş planı geliştirmeye yönelin. Bu iş planını, iş sürekliliği planına entegre edin.
- Şirketteki tüm işçiler ile ekip ve çalışması hakkında etkili biçimde iletişim kurun.

► 2: NE ZAMAN YENİDEN AÇILACAĞINIZA, KİMİN İŞE DÖNECEĞİNE VE NASIL DÖNECEĞİNE KARAR VERİN

- İşe güvenli dönüş için gerekli önleme ve kontrol önlemlerini belirlemek için risk değerlendirmesi yapın^{iv}.
- İş faaliyeti yeniden başlamadan önce önleme ve kontrol önlemlerinin uygulanmasını sağlayın (bkz. sonraki eylem maddeleri).
- İşyerindeki işçi ve ziyaretçi sayısına ilişkin politika ve prosedürler oluşturun.
- Mümkünse, asgari seviyede faaliyetlerden normal seviyede faaliyetlere aşamalar halinde yeniden açılmayı planlayın. Aşamalı bir yaklaşım benimsenirse, yeniden açılma sürecinde işyerlerinde bulunması gereken kritik personeli belirleyin. Önleme ve kontrol önlemlerini izlemek için sorumlu kişileri belirleyin.

► 3: MÜHENDİSLİK ÖNLEMLERİ, KURUMSAL ÖNLEMLER VE İDARİ ÖNLEMLER BENİMSEYİN

- Hastalığın bulaşmasını önlemek için mühendislik kontrolleri, kurumsal kontroller ve idari kontrollere öncelik veren bir kontrol hiyerarşisi stratejisi uygulayın.

Fiziksel etkileşimden kaçınin

- Uzaktan çalışmayı mümkün olduğu kadar destekleyin.
- Her zaman ve işle ilgili tüm durumlarda en az 2 metre fiziksel mesafe korumayı sağlayın.
- Hem işyerinde bir alanı paylaşan işçiler hem de işçiler ve müşteriler, tedarikçiler ve kullanıcılar gibi üçüncü taraflar arasında fiziksel ayrılığı sağlamak için fiziksel engeller veya siperler yerleştirin.
- En azından asgari fiziksel mesafeyi korumayı sağlamak için işyeri ve farklı alanlarında (toplantı odaları, ofisler, atölyeler, yemek odaları, asansörler, tuvaletler, soyunma odaları ve diğer ortak alanlar) azami kapasiteyi belirleyin ve duyurun.

Havalandırma

- İşyerini her gün, tercihen camları açarak doğal havalandırma ile havalandırın. Vardiyalı çalışma durumunda doğal havalandırmayı her vardiya arasında tekrarlayın.
- Mekanik havalandırma durumunda dışarıdaki havanın sistem içindeki dolaşımını sürdürün. Münferit vantilatör kullanımından kaçınin.
- Isıtma, havalandırma ve iklimlendirme sistemlerinin düzgün bakımını/tesisini sağlayın.

İşçilerin bir noktada yığılmasını önleyin

- Toplu taşımanın kullanımı durumunda geçici olarak, mümkün olduğunca kişilerin arasında asgari 2 metre ayrılığın sağlandığı şirkete özgü taşıma seçenekleri (şirket tarafından kiralanan otobüsler gibi) düzenleyin.
- En yoğun saatlerde toplu taşımanın kullanımından ve giriş ve çıkışlarda kalabalıklaşmadan kaçınmak için kademeli veya esnek varış ve ayrılış zamanları sağlayın.
- Büyük işçi gruplarından kaçınmak için alternatif çalışma günleri dahil çalışma rotasyonu önlemleri benimseyin. Vardiyalı çalışma durumunda bir vardiyanın varışı ile diğerinin ayrılışı arasında boşluk sağlayın.
- Asgari 2 metre mesafeye imkan tanımak için yemek salonları, büfeler, tuvalet ve soyunma odaları gibi ortak alanların kapasitesini sınırlandırın.
- Tek yönlü sistemler düzenleyin.
- Faaliyetlerin yeniden başlaması sırasında dışarıdan ziyaretlerden kaçınin ve bu önlemi sürekli olarak yeniden değerlendirin.
- Yemek hazırlama hizmetlerini paketli seçeneklere öncelik vererek geçici bir süreliğine kısıtlayın.

Eğitim ve bilgilendirme

- İşçilere, işyerini yeniden açmadan önce ve yeniden açtıktan sonraki süreç ve alınan önlemlere ilişkin gerekli tüm bilgileri sağlayın.
- Personeli, ulusal hukuka göre yaşam veya sağlıklarına yakın ve ciddi bir tehlike arz ettiğine inanmak için makul gerekçelerinin olduğu tüm durumlarda çalışmaktan kaçınma hakları ve ilk amirlerini derhal bilgilendirme gereği hakkında bilgilendirin.
- İşyerinin görünür yerlerine COVID-19'a karşı alınacak önleyici tedbirleri içeren işaretler ve diğer görsel materyali yerleştirin.

► 4: DÜZENLİ OLARAK TEMİZLEYİN VE DEZENFEKTE EDİN¹

- Tesisleri yeniden açmadan önce ayrıntılı olarak temizleyin ve dezenfekte edin.
- Elektrostatik püskürtmeli yüzey temizlemenin kullanımına öncelik verin ve ulusal makamlarca onaylanan kimyasal maddeleri kullanın.
- Özellikle yoğun dolaşım alanlarda temizlik ve dezenfeksiyonun sıklığını artırın. Çöp toplamayı artırın ve makine ve yüzeyleri temiz ve dezenfekte tutun.
- Ortak alanlarda temizlik ve dezenfeksiyon önlemlerini artırın.
- İşçiler arasında "çalışma yerimi temiz ve düzenli tutuyorum" bağlılığını destekleyin ve sık temizlik molalarını teşvik edin.
- Ofis malzemeleri ve tabak-çanak gibi eşyaların paylaşılmasını önleyin.
- Teslim alınan mallar/malzemeler/postalar/paketler için temizlik ve dezenfeksiyon prosedürleri sağlayın.
- Tüm işçiler/müşteriler tarafından görülebilir temizlik programları ve kontrolleri yapın.
- Tesislerin temizliği ve dezenfeksiyonuna ilişkin sorunları iletmek ve ele almak için prosedürler uygulayın.

► 5: KİŞİSEL HİJYENİ DESTEKLEYİN

- İşçilere su ve sabun ile en az 40 saniye boyunca veya en az %60 alkol içeren dezenfektan jel (%60 alkollü jel) ile 20 saniye boyunca sık sık el yıkamak için gerekli koşul ve araçları sağlayın. Kalıp sabun yerine sıvı sabunlukların kullanımına öncelik verin. Doğru el yıkama için işaretler yerleştirin.
- Girişte ve işyeri/tesisler boyunca el yıkama olanakları veya %60 alkollü jel yerleştirin. Mümkünse alkol bazlı el dezenfektanı istasyonları yerleştirin.
- Kumaş havlu veya elektrikli el kurutma makinesi yerine kağıt havluların kullanımına öncelik verin.
- İşçileri selamlaşırken fiziksel temastan kaçınma ve el hijyeni ve dezenfeksiyon gerçekleştirilmeden gözlere, burun ve ağıza dokunmaktan kaçınma gereği hakkında bilgilendirin.
- İşçileri öksürürken veya hapşırırken ağız ve burnu tek kullanımlık mendil veya mümkünse ön kol/dirseğin iç kısmı ile kapatma, mendili hemen atma ve ardından elleri su ve sabun veya alkol bazı dezenfektan ile yıkama gereği hakkında bilgilendirin.
- İşçileri yiyecek, içecek, mutfak eşyaları ve kişisel bakım eşyalarını paylaşmaktan kaçınmaları hakkında bilgilendirin.
- Diğer ödeme araçlarına öncelik vererek nakit kullanımını kısıtlayın veya azaltın.

► 6: KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM (KKD) SAĞLAYIN VE İŞÇİLERİ DOĞRU KULLANIMI HAKKINDA BİLGİLENDİRİN

- İşçilerin karşı karşıya kaldığı görevler ve sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin uygun KKD'yi risk değerlendirmesi ve risk seviyesine göre belirleyin ve işçilere talimat, prosedürler, eğitim ve denetim ile birlikte bedelsiz ve yeterli sayıda sağlayın.
- KKD'yi talimata göre muhafaza edin, temizleyin, dezenfekte edin ve saklayın.

► 7: SAĞLIK TARAMASI

- İşçilerin sağlık durumunu izleyin, şüpheli ve kesin bulaşma vakaları için protokoller geliştirin ve tıbbi ve özel veriler için ulusal hukuk ve rehberlik uyarınca koruma sağlayın.
- Semptomu veya bulaşma durumu olan işçiler için evde kalma protokollerini tanımlayın.
- COVID-19 ile enfekte kişiler ile yakın temasta bulunmuş işçileri tespit edin ve onları sağlık hizmeti veya sağlık hizmetleri çalışanının ve sağlık makamlarının talimatına uymaya yönlendirin.
- Kesin COVID-19 enfeksiyonu vakalarını ilgili makamlara iletin.

► 8: PSİKOSOSYAL TEHLİKELER DAHİL DİĞER TEHLİKELERİ DİKKATE ALIN

- İşyerinde COVID-19 nedeniyle yapılan değişiklikleri ve durumun nasıl geliştiğini çalışanlara düzenli olarak iletin.
- Psikososyal danışmanlık hizmetlerini ihtiyaç halinde işçilere sağlayın.
- İşyerinde yeterli dinlenme, fiziksel ve zihinsel faaliyet dengesi ve yeterli iş-yaşam dengesi yoluyla sağlığı geliştirmeyi ve iyilik halini teşvik edin.
- Uzaktan çalışanlar için irtibatı belirli bir süre kesme hakkını destekleyin.
- Özellikle uzaktan çalışma sırasında ve COVID-19'a uyarlanan çalışma yerlerinde ergonomik risklere ilişkin bilgi sağlayın.
- Kimyasal maddelerin, özellikle COVID-19 sırasında dezenfeksiyon amacıyla kullanılanların kullanımı ve saklanması için önleme ve kontrol tedbirlerini uygulayın.
- Güvenlik açısından kritik sistem ve personelin işleyişini sağlayın (bakım-onarım, ilk yardım, acil hizmetler vb.)
- Şiddet ve tacizden arınmış sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamını destekleyin.

► 9: ACİL DURUM HAZIRLIĞI PLANLARINI GÖZDEN GEÇİRİN

- Daha önce yapılmamışsa, işyeri için COVID-19'a uyarlanmış bir acil durum planı geliştirin.
- İş sürekliliği planı çerçevesinde acil durum ve tahliye planını, yığılmadan kaçınmak için, diğer şeylerin yanı sıra yeni iş dağılımı, azalan kapasite, erişim güzergâhları, dolaşım ve tahliye, buluşma noktaları ve güvenlik bölgelerini dikkate alarak inceleyin ve güncelleyin.

► 10: DURUM GELİŞTİKÇE ÖNLEME VE KONTROL ÖNLEMLERİNİ İNCELEYİN VE GÜNCELLEYİN

- Önleme ve kontrol tedbirlerini, İSG komitesi veya ortak ekip danışmanlığında riskten kaçınmak veya riski asgari seviyeye indirmek için yeterli olup olmadıklarını belirlemek amacıyla düzenli aralıklarla izleyin ve sürekli iyileştirme için düzeltici eylemleri belirleyin ve uygulayın.
- İşle ilgili yaralanmalar, hastalıklar, kazalar ve işçi maruziyetleri için çalışma ortamı ve işçilerin sağlığını izleyerek kayıt tutun.

Sonnotlar

- Bu araç, ILO Latin Amerika ve Karayipler Bölge Ofisi tarafından geliştirilen "COVID-19 döneminde işe sağlıklı ve güvenli dönüş için 10 adımlık araç" a dayanmaktadır.
- Bu aracın işletmelerin yeniden açılmasına ilişkin ulusal düzenleme ve rehberliğe uyma ihtiyacının yerini almadığı fakat bunları tamamlamayı hedeflediği vurgulanmalıdır. Bu araç, ILO'nun COVID-19 ile işe sağlıklı ve güvenli dönüşe ilişkin, kontrol hiyerarşilerine dair daha fazla bilginin bulunabileceği rehberlik notu ile birlikte okunmalıdır. Erişim: <https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS745549/lang-en/index.htm> İSG ve COVID-19'a ilişkin ilgili diğer araçları: ILO İşe güvenli dönüş: İşverenler için COVID-19 önlem rehberi. Erişim: <https://www.ilo.org/actemp/publications/WCMS744033/lang-en/index.htm>. İşyerlerine bulaşma riskini değerlendirmede yardımcı olmak için uygulamalı bir kontrol listesine erişim: <https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS741813/lang-en/index.htm>
- <https://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS232886/lang-en/index.htm>
- Mesleki risk yönetimi, işyerlerinin mümkün olan durumlarda tehlikeleri ortadan kaldırmasını veya riski asgari seviyeye indirmesini, mümkün değilse de, gerektiğinde kişisel koruyucu ekipman (KKE) kullanarak mühendislik kontrolleri, kurumsal kontroller ve/veya idari kontroller benimsemesini gerektiren kontrol hiyerarşilerine uymalıdır. Sürekli iyileştirmeyi sağlamayı, iş her değiştiğinde riskleri değerlendirmeyi ve uygulanan önlemlerin sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesini gerektirmektedir.

İletişim bilgileri

Çalışma İdaresi, İş Teftişi, İş Sağlığı ve Güvenliği Şubesi
Yönetişim ve Üçlü Yapı Departmanı

Uluslararası Çalışma Örgütü
Route des Morillons 4
CH-1211 Cenevre 22, İsviçre

T: +41 22 799 6715
E: labadmin-osh@ilo.org
W: www.ilo.org/labadmin-osh